

УДК 65.012.8

О. М. Петрашова
ВАТ «УкрНДІСВД»

ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА: СТАН ТА КЛЮЧОВІ ЗАГРОЗИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

В статті дано визначення техніко-технологічної безпеки, а на основі опрацювання статистичних даних визначено ключові показники та загрози, характерні для підприємств видавничо-поліграфічної галузі

Безпека, загрози, знос, основні засоби, капіталовкладення

Трансформаційна криза української економіки, яка знайшла своє продовження у фінансовій кризі 2008 р., стала суттєвою перешкодою на шляху забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства. Саме складні умови функціонування актуалізували проблеми забезпечення економічної безпеки не тільки на національному рівні, але і щодо підприємницьких структур.

Вагомий внесок у дослідження проблеми економічної безпеки держави і підприємництва зробили вітчизняні вчені: О. Ареф'єва, В. Білоус, І. Білько, Н. Вавдіюк, В. Гесць, З. Герасимчук, В. Духов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, С. Злупко, Т. Кузенко, О. Кузьмін, А. Кірієнко, Т. Ковальчук, Б. Кравченко, М. Лесечко, В. Марцин, Л. Мельник, І. Михасюк, С. Мочерний, В. Мунтіян, Н. Нижник, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Покропивний, Г. Ситник, А. Ревенко, О. Терещенко, С. Шкарлет, В. Шлемко, В. Ярочкін та ін.

У працях вітчизняних науковців достатньо глибоко досліджено необхідність, причини та функції економічної безпеки підприємства в умовах ринкових трансформацій, подальшого розвитку набули теорія економічних ризиків та теорія антикризового управління підприємством, розроблено загальні підходи до аналізу та оцінки функціональних складових економічної безпеки підприємства.

Однак ще багато аспектів цієї багатопланової і складної проблеми не з'ясовано. Це стосується, зокрема, і ретельного дослідження та створення відповідного методичного апарату для однієї із функціональних складових економічної безпеки — техніко-технологічної безпеки, яка в умовах підприємницьких структур видавничо-поліграфічної галузі (ВПГ) набуває особливої важливості і є однією із умов їх життєздатності та конкурентоспроможності.

Метою статті є обґрунтування власного визначення техніко-технологічної безпеки, характеристика фактичного стану та загроз, які характерні для підприємств ВПГ.

Проведені дослідження дозволили виявити, що сьогодні наукові пошуки здійснюються лише щодо окремих складових економічної безпеки — фінансовій, силовій та інформаційній. Одночасно, поза увагою залишаються інші складові, зокрема і техніко-технологічна безпека підприємства (ТТБП). Лише

в окремих наукових працях можна знайти визначення ТТБП, перелік зовнішніх та внутрішніх загроз та рекомендації щодо оцінки і можливі варіанти забезпечення в сучасних умовах.

Розпочнемо з того, що у монографії Н. Й. Реверчука ТТБП трактується як «...захист від можливих витрат унаслідок використання застарілої техніки і технології виробництва продукції, неефективної організації виробничого процесу» [4].

У навчальному посібнику В. Л. Ортинського, І. С. Керницького, З. Б. Живко та ін. зазначається, що ТТБП полягає у рівні відповідності застосовуваних на підприємстві технологій найкращим світовим аналогам за оптимізації витрат [2].

В авторському трактуванні ТТБП — це складова економічної безпеки, пріоритетним завданням для якої є захист від негативних чинників з метою створення та найбільш ефективного використання технічної бази та технологічних процесів для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства.

Проведені дослідження дозволило виявити, що більшість науковців розглядають обмежений перелік загроз ТТБП [2; 4]. Так до зовнішніх загроз відносять: відсутність зовнішніх і внутрішніх інвестицій для оновлення парку обладнання; підвищення цін на енергоносії; відсутність довгострокових контрактів із постачальниками; неспроможність постачальника.

Перелік внутрішніх загроз також є доволі обмеженим: неефективна організація виробничого процесу; недостатня кваліфікація працівників; високий рівень спрацювання основного капіталу.

Безперечно, що внаслідок того, що методичному апарату ТТБП, сьогодні, приділяється надзвичайно мало уваги, то й перелік розглянутих загроз є неповним. По при це, метою цієї статті передбачено аналіз та оцінка лише основних показників та загроз в умовах ВПГ.

Перш за все, за результатами проведених аналітичних досліджень було визначено загальний рівень зносу основних засобів за видами діяльності та в розрізі типів підприємств (КВЕД 22.1 — «видавнича діяльність», 22.2 — «Поліграфічна діяльність») (рис. 1).

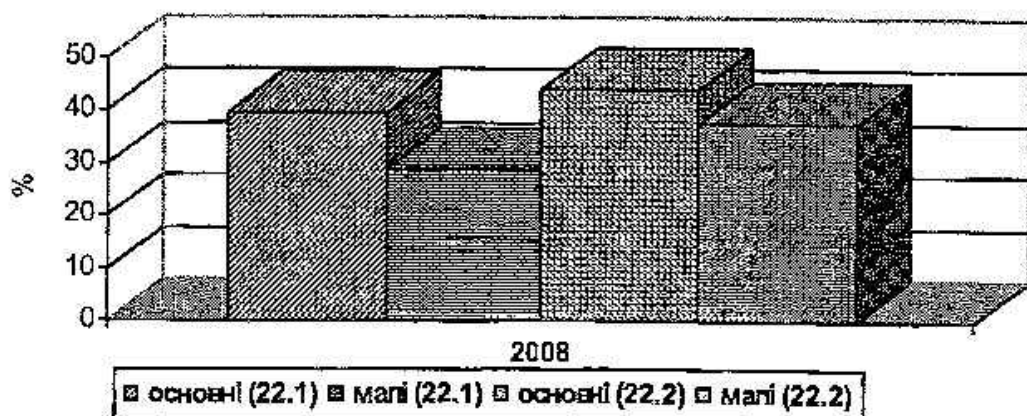

Рис. 1. Рівень зносу основних засобів за видами діяльності та типами

При трактуванні отриманих результатів необхідно врахувати такі застереження: по-перше, узагальнені дані дозволяють комплексно охарактеризувати стан справ у галузі, але реальна ситуація на окремих підприємствах може суттєво відрізнятись; по-друге, для фінансової звітності, в загальному, притаманний ряд недоліків, зокрема і щодо отримання з неї інформації про справжній рівень зносу; по-третє, у звітності подаються дані щодо зносу усіх основних засобів, а для безпосереднього виготовлення конкурентоспроможної продукції використовується лише їх частина; по-четверте, визначено величину зносу можна вважати прийнятною, адже цей показник на підприємствах України становить 60-70%, а в деяких галузях сягає 80-85%.

Рівень зносу безпосередньо залежить від тих дій, які здійснює кожне окреме підприємство для оновлення парку обладнання, удосконалення технологічного процесу та їх відповідності конкурентному рівню. Узагальнена інформація, джерелом яких стали дані форм фінансової звітності «Звіт про основні показники діяльності» (1-Підприємство), дозволила визначити сумарні витрати на технологічні інновації (рис. 2-3).

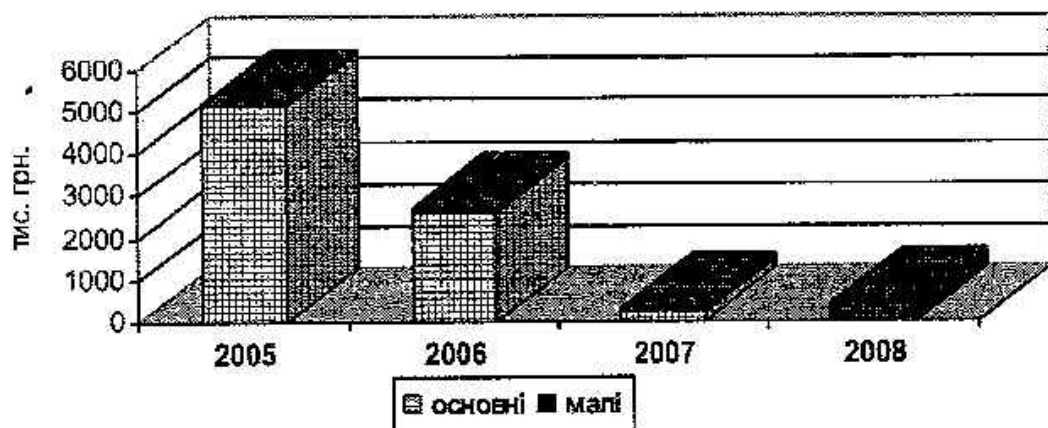

Рис. 2. Витрати на технологічні інновації (видавнича діяльність)

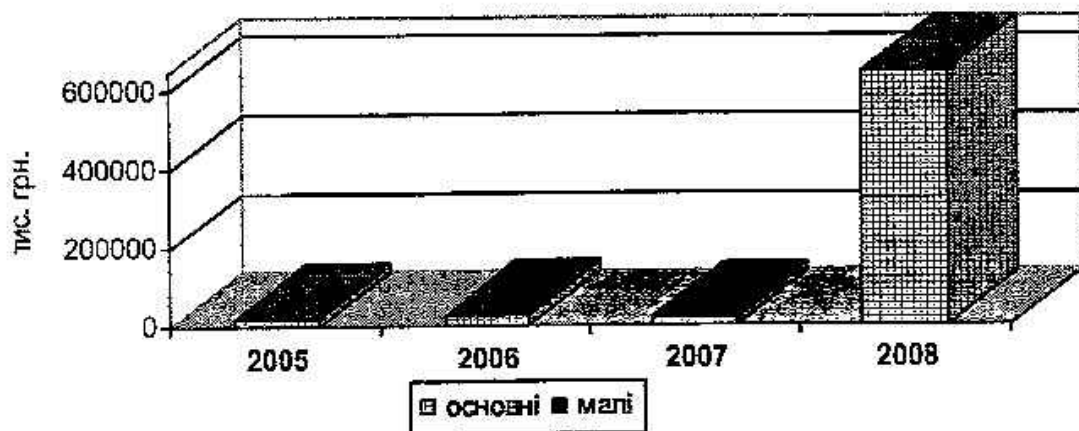

Рис. 3. Витрати на технологічні інновації (коллажистська діяльність)

Представлені дані дозволяють зробити висновок, що, по-перше, домінуюча частка у витратах понесли основні підприємства; по-друге, упродовж 2005–2008 рр. для підприємств видавничої та поліграфічної діяльності була характерна протилежна динаміка витрат.

Не менш цікавою є інформація щодо витрат на придбання машин та обладнання (рис. 4), які були отримані шляхом узагальнення даних по статистичному звіту (2-інвест). Тут позитивним можна вважати зростання таких витрат у поліграфічних підприємств.

Доцільно також зазначити, що для якісного аналізу та вірних висновків необхідною була б інформація щодо реальної потреби підприємницьких структур в оновленні наявного парку машин. Порівняння потреби із витратами дозволило б визначити можливість та темпи оновлення.

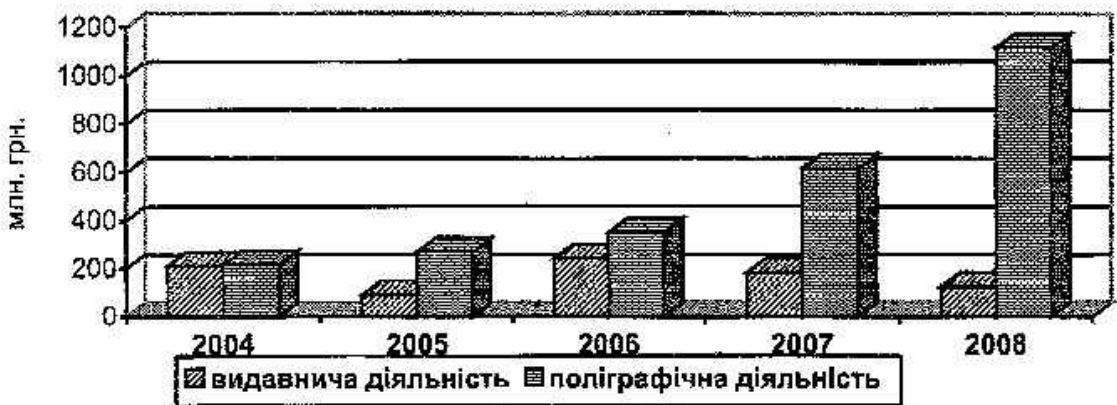

Рис. 4. Витрати на придбання машин та обладнання (капітальні інвестиції)

Окрім аналізу статистичних даних до уваги доцільно взяти і той факт, що технічна база більшості поліграфічних підприємств сформована або за рахунок старого устаткування, виробленого за часів колишнього СРСР, тобто термін експлуатації якого більше 20 років, або за рахунок придбання, в останні роки, нового, а в більшості бувшого в користуванні іноземного виробництва. Причинами цієї ситуації є те, що сьогодні на теренах України виробництвом поліграфічного обладнання займається лише дуже мала кількість підприємств — лише шість (табл. 1) [3].

Сукупного асортименту вітчизняного поліграфічного устаткування на ринку недостатньо для задоволення потреб виробників друкованої продукції, а її якість не завжди відповідає світовим стандартам. Окрім цього, окремі основні технологічні процеси повністю забезпечуються лише за рахунок імпортованого устаткування, так в Україні не виробляються аркушеві та рулонні друкарські машини без яких виготовлення будь-якої друкованої продукції є неможливим. У відповідності із цим, українська видавничо-поліграфічна галузь суттєво залежить від імпорту обладнання.

Проблеми із придбанням нового доступного устаткування спричиняють ситуацію, коли знос машин та обладнання на окремих поліграфічних підприємствах сягає 80-90%. Таке суттєве зношення вимагає доволі значних фінансових ресурсів для оновлення.

Таблиця 1

Перелік підприємств-виробників вітчизняного поліграфічного устаткування та характеристика їх товарного асортименту

№	Підприємства-виробники	Основні напрями у виробництві продукції поліграфічного машинобудування
1	«Київполіграфмаш»	флексграфічні рулонні друкарські машини; палітурно-брушорувальне обладнання (фальцювальні, бабінорізальні, нитко- та дротошвейні машини, позолотні преси); машини та лінії для виготовлення тари з картону
2	«Ходорівполіграфмаш»	аркушерізальні ротаційні та картонорізальні машини; просікально-вирубні машини
3	«Одесполіграфмаш» «Інтер-Бор»	копіювальні станки; поточні лінії для обробки друкарських форм; термообладнання для обробки офсетних пластин; устаткування для копіювання та обробки фотополімерних форм; монтажні столи; фотонасвітлювачі
4	«Ява-ін»	фальцювальні машини; станок для заокруглення кутів обкладинок; лінія запресування книжних блоків
5	«Аверс»	Устаткування для виготовлення книг у твердій обкладинці: преси, термо-преси, обжимки, штриховки, каландри
6	«Меттехно-билдинг»	Преси, сушильні камери, каландри, бабінорізки, різні станки для оптимізації до- та післядрукарських процесів

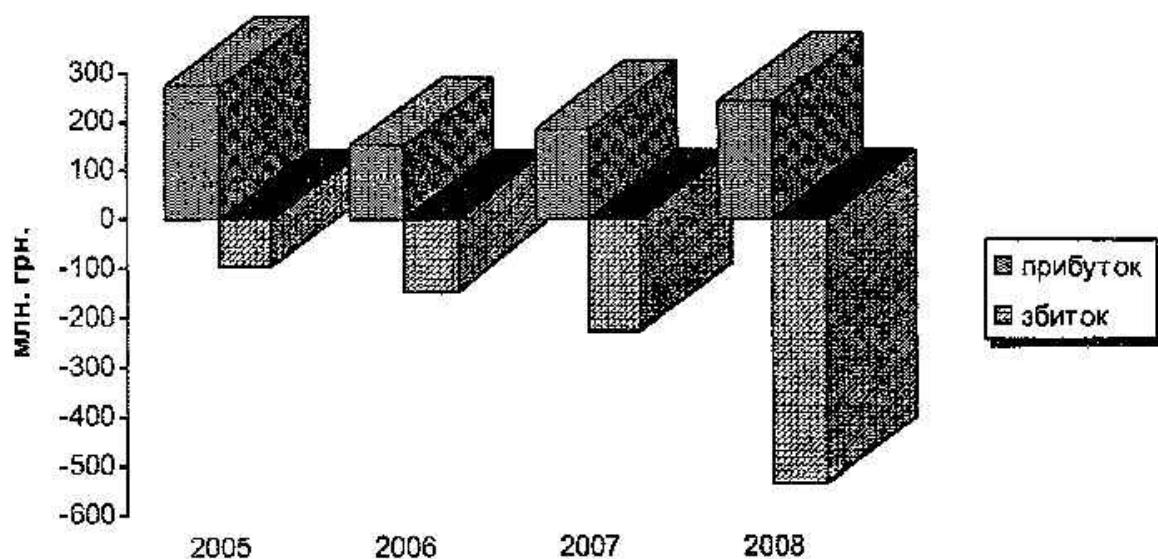

Рис. 5. Динаміка кінцевого результату діяльності підприємницьких структур (за КВЕД 22.1 «видавнича діяльність»)

Необхідно взяти до уваги і те, що фінансові результати діяльності підприємств ВПГ упродовж останніх кількох років не дозволяють надто надіятись, що саме отриманий чистий прибуток стане джерелом капіталовкладень (рис. 5-6) [1]. Фінансова ж криза 2008 р., наслідки якої відчутні і сьогодні, поставила під загрозу банкрутства ті підприємства, які використовували кредитні ресурси для фінансування програм оновлення, або ж зробили їх надто ризикованими.

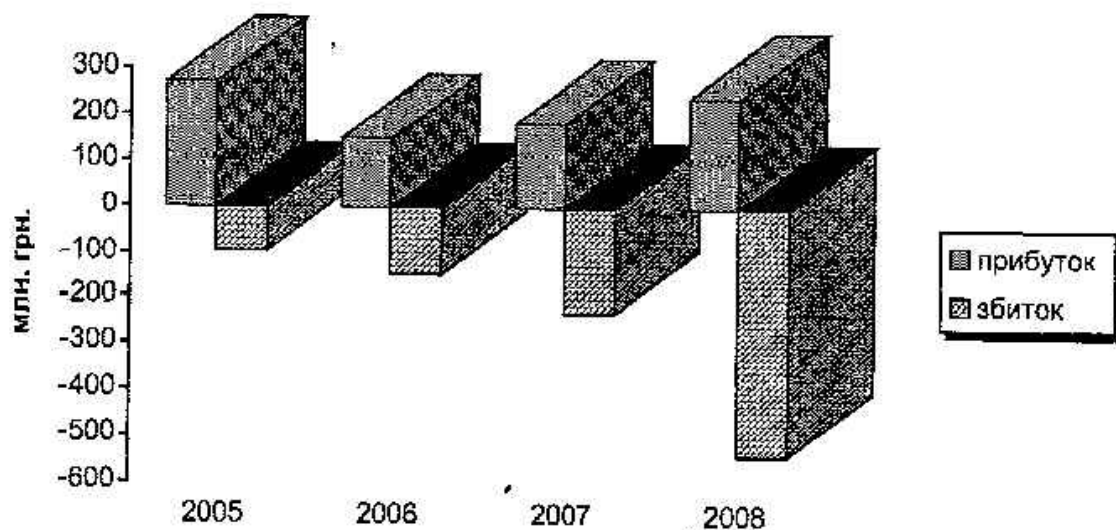

Рис. 5. Динаміка кінцевого результату діяльності підприємницьких структур (за КВЕД 22.1 «видавнича діяльність»)

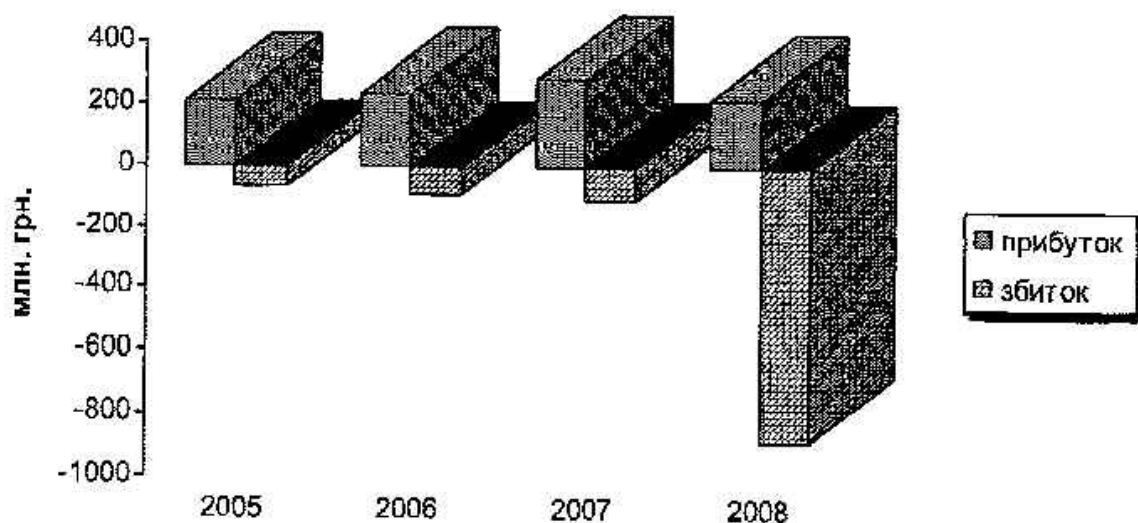

Рис. 6. Динаміка кінцевого результату діяльності підприємницьких структур (за КВЕД 22.2 «поліграфічна діяльність»)

Як висновок, доцільно наголосити, в статті подано власне трактування техніко-технологічної безпеки підприємства, визначено та обґрунтовано наявність ряду загроз, які притаманні сьогодні для підприємницьких структур ВПГ.

Серед ключових загроз було виділено залежність галузі від іноземного машинобудування. Поруч з тим, використання узагальнених даних не дозволило стверджувати про наявність високого рівня зносу основних засобів, але низька інноваційно-інвестиційна активність та значні проблеми із фінансуванням програм оновлення дозволяють рекомендувати на кожному підприємстві ВПП здійснити детальний аналіз поточного стану техніко-технологічної безпеки на основі даних фінансово та статистичної звітності, технічної інформації підрозділів підприємства. На основі отриманої і опрацьованих даних необхідно розробити загальні рекомендації щодо мінімізації можливих загроз, скласти план ТТБП, який буде логічною складовою загального плану забезпечення економічної безпеки.

Воробйов В. І. Ефективність господарської діяльності підприємницьких структур видавничо-поліграфічної галузі України (2001-2008 рр.) / В. І. Воробйов // Тези доповідей XIII міжнародної науково-практичної конференції з проблем видавничо-поліграфічної галузі. — К. : ВАТ «УКрНДІСВД», 2010. — С. 15-18. 2. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / [В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін.]. — К. : Правова єдність, 2009. — 544 с. 3. Креховецька А. Сучасний стан та перспективи розвитку товарної політики підприємств поліграфічного машинобудування / А. Креховецька // Тези доповідей XIII міжнародної науково-практичної конференції з проблем видавничо-поліграфічної галузі. — К. : ВАТ «УКрНДІСВД», 2010. — С. 2-4. 4. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур : моногр. / Н. Й. Реверчук. — Львів : ЛБІ НБУ, 2004. — 195 с.

ТЕХНИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ: СОСТОЯНИЕ И КЛЮЧЕВЫЕ УГРОЗЫ ДЛЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ИЗДАТЕЛЬСКО-ПОЛИГРАФИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

В статье дано определение технико-технологической безопасности, а на основе обработки статистических данных определены ключевые показатели и угрозы, характерные для предприятий издательско-полиграфической отрасли

TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL SECURITY: STATUS AND KEY THREATS TO THE BUSINESS OF PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY IN UKRAINE

In this article the definition of technical and technological security, based on processing of statistical data is defined key performance indicators and threats specific to the business of publishing and printing industry